

Erich Kästner

EMIL și detectivii

Ilustrații de Walter Trier

Traducere din limba germană
de Ana Canarache

arthur

ERICH KÄSTNER s-a născut pe 23 februarie 1899 la Dresda. A scris poezii, romane, povestiri, dar a devenit celebru în toată lumea mai ales datorită cărților sale pentru copii.

Scriitorul s-a născut într-o familie săracă. Tatăl său era șelar (făcea șei pentru cai), iar mama casnică. Pentru a suplimenta venitul familiei, mama lucra din când în când ca frizeriță.

Erich Kästner a avut o relație foarte apropiată cu mama sa. După plecarea de la Dresda, îi scria acesteia în fiecare zi. Figura mamei iubitoare și autoritară se regăsește, de altfel, în majoritatea scrierilor sale.

După studii de istorie, literatură, filozofie și teatru pe care le urmează la Leipzig, scriitorul pleacă la Berlin, unde lucrează ca jurnalist.

În octombrie 1929 publică romanul *Emil și detectivii*, care va deveni cea mai cunoscută carte pentru copii a scriitorului, deschizând drumul literaturii polițiste adresate celor mici. A fost tradusă în peste 59 de limbi și s-a vândut în milioane de exemplare în întreaga lume. De asemenea, cartea a inspirat mai multe ecranizări de succes.

Erich Kästner a scris numeroase cărți pentru copii, printre care *35 Mai* (1932), *Emil și cei trei gemeni* (1933, continuarea romanului *Emil și detectivii*) sau *Secretul celor două Lotte* (1949).

În 1960, Erich Kästner a primit Premiul Hans Christian Andersen, cea mai înaltă distincție pentru literatura pentru copii.

Scriitorul s-a stins din viață pe 29 iulie 1974, la München.

WALTER TRIER (25 iunie 1890, Praga – 8 iulie 1951, Craigleith, Canada) a fost un ilustrator care a devenit cunoscut mai ales pentru ilustrațiile ce însoțesc textele lui Erich Kästner și pentru copertele realizate pentru revista britanică *Lilliput*.

CAPITOLUL I

Emil o ajută pe mama sa

— Așa! zise doamna Tischbein, acum adu-mi urciorul cu apă caldă!

Apoi luă și ea alt urciior și o cană în care era spumă de săpun și intră din bucătărie în cameră. Emil luă urciorul și o urmă pe mama sa.

În cameră stătea pe un scaun o femeie, cu capul plecat deasupra unui lighean alb. Părul ei, încurcat ca un caier de lână, îi spânzura pe obraz. Mama lui Emil împrăstie săpunul lichid pe părul blond al cliente și se puse pe frecat capul necunoscutei, care începu să facă clăbuci.

— E prea fierbinte? întrebă ea.

— Nu, e bună, răspunse capul.

— A! e doamna Wirth, brutăreasa, bună ziua! zise Emil, punând urciorul pe lavoar.

— Ce noroc pe tine, Emil! Am auzit că te duci la Berlin.

— El nu prea voia, e drept, zise mama, frecând cu putere capul brutăresei. Dar nu-i nevoie să stea băiatul aici toată vacanța, să hoinărească. Nu a văzut Berlinul și sora mea, Marta, ne-a invitat de multe ori. Bărbatul ei câștigă bine. E funcționar la poștă. Eu nu pot să merg, se înțelege. Am mult de lucru în ajunul sărbătorilor. De altfel, e destul de mare și nu are decât să bage bine de seamă pe drum. O să-l întâmpine mama la gara Friedrichstrasse. O să-l aștepte lângă chioșcul de flori.

— Sigur că o să-i placă mult la Berlin. E foarte amuzant pentru copii. Noi am fost acum un an și jumătate cu Societatea de Popice. Ce de lume! Pe unele străzi se vede noaptea tot așa de bine ca și ziua! Și ce de automobile! exclamă doamna Wirth din fundul ligheanului.

— Sunt multe mașini străine? întrebă Emil.

— De unde să știu eu? zise doamna Wirth, strănutând. Îi intrase spumă în nas.

— Hai, du-te să te îmbraci, porunci mama. Ți-am pregătit haine curate în dormitor. Îmbracă-te, să putem mânca îndată ce o termin de ondulat pe doamna Wirth.

— Ce cămașă să-mi pun? întrebă Emil.

— Totul e pregătit pe pat. Să-ți tragi bine ciorapii. Și mai întâi să te speli bine. Și să-ți pui șireturi noi la ghete. Hai, du-te!

— Ho, ho! zise Emil și ieși.

După plecarea doamnei Wirth, bine coafată și mulțumită de imaginea pe care o zărise în oglindă, mama intră în dormitor, unde-l găsi pe Emil cu o mutră foarte nenorocită.

— N-ai putea să-mi spui cine a inventat hainele noi?

— Nu, îmi pare rău, dar nu știu. Dar de ce vrei să știi?

— Dă-mi adresa păcătosului, să mă duc să-l strâng de gât.

— Vai, băiete! Sunt copii nenorociți pentru că nu au niciodată haine noi. Fiecare are grijile lui, știi... Dar să nu uit: chiar diseară să-i ceri mătușii Marta să-ți dea un ume-raș și să-ți așezi frumos hainele. Dar, înainte de asta, să le perii; să nu uiți! Măine poți să-ți pui puloverul și hainele de toate zilele... Ce am uitat? Geamantanul e gata. Florile pentru mătușa sunt împachetate. O să-ți dau mai târziu banii pentru bunica. Acum să mâncăm. Hai, băiete!

Doamna Tischbein îl luă de braț și se duseră în bucătărie. Aveau macaroane cu șuncă și cu brânză. Emil înfuleca. Dar din când în când se oprea și arunca o privire asupra mamei sale, ca și cum s-ar fi temut ca pofta lui de mâncare să nu o supere tocmai acum, înainte de plecare.

— Să-mi scrii imediat cum ajungi. Am pus o carte poștală în geamantan, deasupra.

— Ne-am înțeles, zise Emil și ridică pe furiș o bucată de macaroană care îi căzuse pe genunchi.

— Să le transmiți tuturor complimente de la mine. Și

LIBRIS We know books
să bagi bine de seamă! La Berlin nu-i ca la noi, la Neustadt. Duminică ai să te duci cu unchiul Robert la muzeul Kaiser-Friedrich. Și să te porți frumos, ca să nu spună că aici nu știm ce e cuviincios și ce nu.

— Pe cuvântul meu de onoare! zise Emil.

După masă, se întoarseră amândoi în cameră. Mama scoase din dulap o cutiuță de metal și începu să numere bani. Deodată dădu din cap și începu să numere de la început. Pe urmă întrebă:

— Cine a fost ieri după-amiază aici, hai?

— Domnișoara Thomas, zise el, și doamna Homburg.

— Da, dar nu-mi iese socoteala.

Se gândi puțin, se duse să ia carnetelul pe care își trecea încasările, calculă și apoi zise:

— Îmi lipsesc opt mărci.

— Ieri-dimineață a fost încasatorul de la gaz.

— Așa e. Atunci e exact, din nefericire.

Apoi începu să fluiere vesel, ca să-și alunge grijiile, și scoase din cutie trei hârtii.

— Uite, Emil, ai o sută patruzeci de mărci. O hârtie de o sută și două de câte douăzeci. Să-i dai bunicii o sută douăzeci și să-i spui să nu fie supărată că nu i-am trimis nimic data trecută. Nu aveam nici eu. De aceea îi duci acum tu banii și chiar puțin mai mult decât e socoteala. Și să-i dai o sărutare. Ai înțeles? Cele douăzeci de mărci care rămân să le ții

pentru tine. Ai să-ți cumperi biletul pentru întoarcere, care o să coste vreo zece mărci. Iar cu restul ai să-ți plătești consumațiile când o să vă duceți la plimbare. De altfel, e bine să ai totdeauna în buzunar câteva mărci de care nu ai nevoie, ca să fii pregătit pentru orice eventualitate. Uite și plicul în care a fost scrisoarea de la mătușa Marta. Pun banii înăuntru. Bagă bine de seamă să nu-i pierzi! Unde o să-i pui?

Ea băgă bancnotele în plic, îl îndoi și i-l întinse lui Emil.

Emil se gândi un moment, apoi îl puse în fundul buzunarului interior din dreapta. Pentru mai multă siguranță, se încredință, pipăind pe afară, că plicul stătea bine și spuse cu un ton convins:

— Nu-i nicio primejdie să cadă de aici!

— Și, mai ales, să nu povestești nimănui pe drum că ai bani.

— Te rog, mamă!

Emil era serios jignit! Să-l creadă capabil de o asemenea prostie! Doamna Tischbein puse după aceea ceva bani în portmoneul ei, apoi așeză cutia în dulap și reciti repede scrisoarea pe care o primise de la sora ei. În scrisoare se arătau orele de plecare și de sosire ale trenului pe care trebuia să-l ia Emil...

Mulți dintre voi se vor gândi, desigur, că o sumă de o sută patruzeci de mărci nu merita o convorbire așa de serioasă ca aceea a doamnei Tischbein cu Emil. Într-adevăr, nu

merită pentru cineva care câștigă două mii, sau douăzeci de mii, sau chiar o sută de mii de mărci pe lună.

Dar în caz că nu știți, aflați că cei mai mulți oameni câștigă mai puțin, mult mai puțin decât atât. Și acela care câștigă treizeci și cinci de mărci pe săptămână, fie că vă place, fie că nu, consideră o sumă mare cele o sută patruzeci de mărci pe care le-a putut economisi. Pentru nenumărați oameni, o sută de mărci reprezintă cât un milion și scriu o sută de mărci cu șase zerouri, ca să zicem așa. Nici măcar în visurile lor nu izbutesc să-și imagineze ce reprezintă un milion în realitate.

Emil nu mai avea tată. Mama lui muncea mult. Ondula clientele, spăla capete blonde și brune și lucra neobosită ca să poată asigura hrana pentru ea și pentru fiul ei și ca să poată plăti facturile de gaz, cărbunii, chiria, îmbrăcămintea, cărțile de școală. Dar uneori era bolnavă și trebuia să stea în pat. Atunci venea doctorul și îi prescria medicamente. Emil îi pregătea comprese calde și făcea de mâncare pentru mama lui și pentru el. Iar când ea dormea, ștergea pe jos cu cârpa udă, ca să n-o audă zicând: trebuie să mă scol, toate sunt în dezordine la noi!

O să mă înțelegeți acum și n-o să zâmbiți când o să vă spun că Emil era un băiat-model? Vedeți, își iubea mama foarte mult și ar fi murit de rușine dacă ar fi stat degeaba în vreme ce ea muncea, își făcea socotelile și iar începea să muncească. Putea el să neglijeze temele sau să le copieze

după Richard Nauman? Putea să tragă chiulul de la școală ca ceilalți? Doar vedea cât se străduia ea ca lui să nu-i lipsească nimic și ca să-i asigure tot ceea ce primeau sau aveau colegii lui de la școala profesională.

Atunci cum putea el s-o înșele ori să-i facă probleme?

Așadar, Emil era un băiat-model. Dar nu aparținea acelui fel de băieți-model care sunt așa numai din lașitate sau din calicie sau pentru că sunt bătrânicosi. Era un băiat-model pentru că voia să fie așa.

Se hotărâse să fie așa, după cum alții se hotărâsc, de exemplu, să nu se mai ducă la cinematograful sau să nu mai mănânce bomboane. Se hotărâse să fie un băiat-model și adesea asta i se părea foarte greu.

Dar, când venea de Paște acasă și putea spune: „Mamă, uite-mi notele, iar sunt primul“, era foarte mulțumit. Îi plăceau laudele care i se aduceau la școală și în alte locuri, nu pentru bucuria pe care o avea el, ci pentru bucuria pe care o simțea mama lui. Era mândru când îi putea înapoia puțin, în felul lui, din ceea ce ea făcea pentru el mereu, fără să obosească...

— Hai, zise mama lui, trebuie să mergem la gară. E unu și un sfert și trenul pleacă puțin înainte de două.

— Atunci să pornim, mamă, răspunse Emil, dar să știi că o să-mi duc singur geamantanul.

CAPITOLUL II

Jandarmul rămâne mut

Ieșind din casă, mama zise:

— Dacă trece tramvaiul cu cai, îl luăm până la gară.

Tramvaiul cu cai este o mașină care aleargă nebunește. Merge pe șine ca un adevărat tramvai și are vagoane exact ca celelalte tramvaie, dar e tras de o mârtoagă bătrână. În ochii lui Emil și ai prietenilor lui, mârtoaga asta era un adevărat scandal. Ei visau tramvaie electrice cu imperiale*, cu cinci faruri înaintea și două la spate, dar primarul din Neustadt găsea că, pentru a face față la cinci kilometri de șină, forța unui cal viu era foarte de ajuns. Până acum nu fusese deci nicio clipă vorba de un tramvai electric, iar vizitiul nu avea de-a face cu manivele și pârgarii. În mâna stângă ținea hățurile, iar în dreapta biciul. Diii, gloabă!

* *imperială*, s.f. – etaj (acoperit) al unor vehicule de transport în comun.

LIBRIS We know books
Și, dacă cineva din tramvai voia să se dea jos în fața numărului 12 din strada Primăriei, nu avea decât să ciocănească în geam. Conducătorul zicea: Prr! și călătorul era depus în fața porții. Poate că stația era la numărul 30 sau la numărul 46, dar asta nu avea importanță pentru tramvaiul din Neustadt, căci nu se grăbea deloc. Calul avea tot timpul, vizitiul avea tot timpul. Și dacă odată cineva, din întâmplare, era grăbit, se ducea pe jos...

Doamna Tischbein și fiul său coborâră în piața Gării. Și, în vreme ce Emil își scotea bagajul de pe platformă, o voce groasă bodogăni în spatele lor:

— Ei, plecați în Elveția?

Era jandarmul Jeschke. Mama răspunse:

— Nu, fiul meu se duce să petreacă o săptămână la Berlin, la niște rude.

Emil simți că i se întunecă vederea. Îl cuprinse amețea, căci avea conștiința foarte încărcată. Nu demult, după ora de sport, în livada de pe malul apei, vreo zece copii de la școala profesională pusese o pălărie veche de fetru pe craniul pleșuv al statuii Marelui-Duce, acel Carol-cu-figura-sucită, cum i se zicea. Iar Emil, pentru că era bun la desen, fusese însărcinat de ceilalți să picteze pe figura Marelui-Duce un nas roșu și o mustață neagră cum e cerneala. Dar, pe când stătea cufundat în lucrul lui de pictor, apăruse într-un colț al pieței jandarmul Jeschke.

Cu repeziciunea unui fulger, fugiseră toți, dar lui Emil îi era teamă să nu fi fost recunoscut.

Totuși, jandarmul nu zise nimic, îi ură lui Emil drum bun, o întrebă pe mama lui cum o mai duce cu sănătatea și se interesă de afacerile ei.

Cu toate astea, Emil nu era tocmai liniștit. Și, în vreme ce-și transporta geamantanul din piață la gară, era cât pe ce să-i vină rău. În fiecare clipă se aștepta să-l audă pe Jeschke zicându-i: „Emil Tischbein, te arestez! Măinile sus!”

Dar nu se întâmplă nimic de felul acesta. Poate că jandarmul aștepta întorcerea lui Emil?

Mama se duse la ghișeu să ia un bilet de călătorie (la clasa a treia, desigur) și un bilet de peron. Apoi ieșiră pe peronul numărul unu – Neustadt are patru peroane, dacă vreți să știți – și așteptară trenul de Berlin. Nu mai erau decât câteva minute.

— Să nu pierzi ceva, băiete, și să nu te așezi pe buchet! Să rogi pe cineva să-ți pună valiza sus. Și, mai ales, să fii foarte politicos, te rog!

— O să-mi pun eu singur valiza sus. Doar nu sunt de zahăr!

— Bine. Și să nu greșești când te dai jos. Ajungi în Berlin la 18 și 17 minute, la gara Friedrichstrasse. Să nu te dai jos mai înainte, și nici la gara Zoo sau la altă stație.

— Nu te teme, doamnă.